

Секція 1

«Підвищення ролі фундаментальних дисциплін в системі інженерної освіти»

УДК 37-027.561

ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ПОВОЄННОЇ УКРАЇНИ НА БАЗІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНЬОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАСОБАМИ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ ТРАНСПОРТУ В ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

В.В. Бондаренко

*Харківський національний автомобільно-дорожній університет
vrbond170@gmail.com*

24 лютого 2026 року наша країна перетнула рубіж довжиною в чотири роки як розпочалась повномасштабна агресія з боку сусідньої держави. За цей час, за даними оновленої спільної Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA5 Rapid Damage and Needs Assessment), оприлюдненої Урядом України 26 лютого 2026 року, Групою Світового банку, Європейською Комісією та Організацією Об'єднаних Націй, станом на 31 грудня 2025 року загальна вартість відбудови та відновлення в Україні становить вже майже 588 мільярдів доларів США (понад 500 мільярдів євро) впродовж наступного десятиліття. Даний Звіт базується на попередніх спільних оцінках та враховує додаткові аналітичні дослідження й включає підхід «відбудувати краще» (BBB) та принципи зеленої, стійкої й інклюзивної реконструкції. Як і попередні оцінки, RDNA5 аналізує вплив війни на вразливі групи (переміщені особи, ветерани, особи з інвалідністю тощо) та визначає короткострокові пріоритети відновлення на 2026 рік. Вона узгоджується з реформами та інвестиціями в межах Ukraine Facility та інтеграції України до ЄС.

Ці цифри майже втричі перевищують прогнозований номінальний ВВП України за 2025 рік. Як зазначає Прем'єр-міністр України Юлія Свириденко: «Від загальної суми потреб у довгостроковій перспективі потреби на відбудову та відновлення є найвищими у транспортному секторі (понад 96 мільярдів доларів США (82 мільярди євро)) [1].

У свою чергу Матіас Шмале, Координатор системи ООН в Україні, зазначив, що «Люди є центральним елементом у відновленні, а справжня ціна війни вимірюється людськими життями та засобами до існування. Окрім безпосередньої допомоги, ми повинні сприяти створенню широких можливостей для населення України, які допоможуть їм відновити своє життя з гідністю. Це означає інвестування в гідні робочі місця, освіту, охорону

здоров'я, а також пріоритетне охоплення вразливих груп населення - жінок і дівчат, дітей, переміщених осіб, ветеранів війни та осіб з інвалідністю» [1].

Окрім того, про актуальність даної проблеми також свідчить Концепція стратегії розвитку ХНАДУ на 2026-2030 рік: «Інноваційний й освітній простір повоєнного відновлення України» [2] та тристороння робоча зустріч на базі Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, організована за ініціативою керівника Харківської обласної організації роботодавців галузі автомобільних перевезень, директора Харківського обласного центру зайнятості та Харківської асоціації перевізників. Результатом зустрічі стало проведення в офлайн форматі 30.09.2025 р. Ярмарку вакансій «Кар'єрний GPS» [3] та висновок про катастрофічну нехватку фахівців у галузі перевезень і логістики та педагогічних кадрів, які готують цих спеціалістів у закладах професійної освіти.

За даними Міністерства освіти і науки України відбувається стрімке зниження кількості закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Так за період з 1995 року по кінець 2024 року в Україні кількість ЗПТО зменшилась з 35 до 20, а кількість учнів (слухачів) у них скоротилася вдвічі, з 12,7 тис. осіб до 6,6 тис. осіб, що абсолютно не відповідає потребам нашої держави, особливо у воєнний та повоєнний періоди відновлення країни. Країні конче необхідні професійні робітники для відновлення промисловості та країни в цілому, а це те завдання, котре якраз і лежить на системі закладів професійної (професійно-технічної) освіти в галузі транспорту та логістики.

Існує педагогічна аксіома: професіонала може підготувати тільки професіонал. Дефіцит педагогічних кадрів, викликаний певними об'єктивними причинами: міграційні процеси, близькість до лінії бойових дій, частковою мобілізацією для захисту України та втратами людських ресурсів тощо.

Своє завдання ми вбачаємо в тому, щоб засобами навчального процесу забезпечити конкретні психолого-педагогічні компетентності в обсязі достатньому для кваліфікованої педагогічної роботи в закладах професійної освіти, що готують фахівців у галузі транспорту та логістики. Комплекс психолого-педагогічних дисциплін, який планується включити в програму перекваліфікації пройшов багаторічну апробацію на здобувачах денної форми навчання як бакалаврського, так і магістерського рівнів освіти.

Особливість перепідготовки фахівців з вищою освітою в галузі транспорту та логістики може полягати в безпосередньому контакті й спільній із закладами професійної освіти та стейкхолдерами розробці навчального плану з подальшим працевлаштуванням на відповідні посади на сьогодні вразливих верств населення, а саме: ветеранів бойових дій, які були комісовані з лав ЗСУ в результаті поранень чи захворювань, ВПО, які дуже часто змушені починати своє життя з «чистого листа», оскільки усе, що в них було раніше залишилось на тимчасово окупованих територіях, інших

вразливих категорій населення й усіх тих, хто бажає змінити напрямок своєї професійної діяльності.

Результатами перекваліфікації фахівців з вищою освітою в галузі транспорту та логістики, яких планується досягти через реалізацію програми перепідготовки інженерів транспорту в інженерів-педагогів для закладів професійної освіти на базі харківського національного автомобільно-дорожнього університету, можуть бути:

- збільшення можливостей пошуку роботи для фахівців з вищою освітою в галузі транспорту та логістики;
- соціалізація й повернення до нормального життя та трудової діяльності великої кількості учасників бойових дій, які через поранення не в змозі повернутись до своєї довоєнної професії;
- соціалізація й повернення до нормального життя та трудової діяльності великої кількості ВПО, які в результаті агресії втратили не лише домівки, а й роботу та інших вразливих верств населення;
- вирішення питання щодо забезпечення педагогічними працівниками закладів системи професійної освіти в галузі транспорту та логістики Харківської міської громади та Харківської області;
- вирішення питання підготовки високопрофесійних фахівців у галузі транспорту та логістики.

Головний акцент під час набору учасників програми перекваліфікації має бути сфокусований на потребах у працевлаштуванні найбільш вразливих груп суспільства (ветерани, які були демобілізовані з лав ЗСУ через поранення чи інвалідність, внутрішньо переміщені особи, які через агресію загарбників змушені починати своє життя з «чистого листа», вдови загиблих воїнів, матері-одиначки, які виховують самотійно малолітніх дітей та інші вразливі верстви населення).

Окремо слід зазначити, що ефект від реалізації даної програми може бути повною мірою досягнутий лише в тісній кооперації з Харківським обласним центром зайнятості, Громадською організацією «Спілка ветеранів та учасників війни проти російської агресії» та іншими.

Доступність навчальної програми перекваліфікації для всіх зазначених категорій буде забезпечена можливістю отримати додаткову педагогічну кваліфікацію засобами онлайн навчання, що дозволяє враховувати всі можливі безпекові ризики, ускладнену мобільність деяких здобувачів освіти та інші обставини, що притаманні регіонам, які розташовані поблизу лінії бойових дій. Форма навчального процесу може передбачати лекційні заняття протягом 6 місяців з обов'язковим контролем якості здобутих знань (заліково-екзаменаційна сесія).

Результатом навчання може бути іспит з видачою сертифіката, що засвідчуватиме набуті педагогічні компетентності й надасть можливість працевлаштовуватись на посади педагогічних працівників у заклади

професійної освіти, в яких готують фахівців у галузі транспорту та логістики й з якими планується укласти попередні угоди про співпрацю.

А розвиток даної програми та потенціал поширення досвіду перекваліфікації інженерів-транспортників й інженерів-логістів у педагогічних працівників закладів професійної освіти має дуже гарні перспективи, адже це дозволить нам подолати той дефіцит педагогічних кадрів, який на сьогодні існує, окрім того вирішить питання з соціалізацією та працевлаштуванням найбільш вразливих груп суспільства: ветерани, які були демобілізовані з лав ЗСУ через поранення чи інвалідність, внутрішньо переміщені особи, які через агресію загарбників змушені починати своє життя з «чистого листа», вдови загиблих воїнів, матері-одиначки, які виховують самостійно малолітніх дітей та інші вразливі верстви населення. Окремо слід зазначити, що значна частина учасників пілотного проєкту з перекваліфікації інженерів транспорту та логістики в інженерно-педагогічних працівників (педагогів закладів професійної освіти) вже має певний досвід практичної роботи в галузі транспорту та логістики, що безумовно є позитивним фактором у майбутній педагогічній діяльності. Більше того, таку роботу в подальшому можна буде проводити в усіх закладах вищої освіти, в яких ведеться підготовка за напрямом «А 5. Професійна освіта. Транспорт».

Література

1. Прес-реліз № 2025/ЕСА/079 Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову (25 лютого 2025 р.) ПРЕС-РЕЛІЗ №: 2025/ЕСА/079: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>

2. Концепція стратегії розвитку ХНАДУ на 2026-2030 рік: «Інноваційний й освітній простір повоєнного відновлення України». Харків: ХНАДУ, 2026 р.

3. <https://firtukr.org/harkivska-oblasna-organizacziya-robotodavcziv-obyednuye-zusylyya-dlya-praczevlashtuvannya-molodi>